

dr hab. inż. Małgorzata Rutkowska, prof. uczelni
Kierownik Katedry Organizacji i Zarządzania
Wydział Zarządzania
Politechnika Wrocławska
Wybrzeże Wyspiańskiego 27
50-370 Wrocław; Polska
e-mail: malgorzata.rutkowska@pwr.edu.pl
tel.: +48 71 3204018
<https://koiz.pwr.edu.pl/>

Wrocław, dn. 26.02.2026

**Recenzja dysertacji doktorskiej mgr inż. Przemysława Drewnickiego pt.
„Odnawialne źródła energii jako fundament zrównoważonego rozwoju.
Doświadczenia przedsiębiorstw województwa pomorskiego”,
przygotowanej pod opieką dr hab. Anny Wolak-Tuzimek, prof. UJK
z Wydziału Prawa i Nauk Społecznych, Instytutu Zarządzania
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz promotora
pomocniczego dr. Łukasza Wójtowicza z Uniwersytetu Radomskiego im.
Kazimierza Pułaskiego w Radomiu**

1. Podstawa prawna opracowania recenzji

Podstawą przygotowania recenzji jest pismo pani dr. hab. Anny Wolak-Tuzimek, prof. UJK, Przewodniczącej Rady Naukowej Instytutu Zarządzania Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 14.01.2026 r. z informacją o powołaniu mnie na recenzenta w/w rozprawy oraz przysłany wraz z nim egzemplarz pracy.

Punktem odniesienia w opracowaniu recenzji jest art. 28 ust. 4, art. 178 ust. 1 pkt 1, art. 192 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 ze zm.), § 50 ust. 3 pkt 3 Statutu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach oraz § 2 ust. 6-7, § 7 ust. 6 pkt 2 Regulaminu określającego zasady i tryb postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dyscyplinie (załącznik nr 2 do uchwały nr 27/2025 Senatu Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach z dnia 24 kwietnia 2025 roku),

Ocena problematyki podjętej w pracy

W mojej ocenie tematyka podjęta w rozprawie jest istotna i pozostaje aktualna zarówno z perspektywy badań naukowych, jak również praktyki gospodarczej. Praca ma charakter oryginalny i interdyscyplinarny.

Za podjęcie tak istotnego tematu promotorowi i doktorantowi należą się wyrazy uznania. Autor pracy podjął bardzo istotny dla polskiej gospodarki narodowej problem dot. Odnawialnych Źródeł Energii (OZE) jako fundament zrównoważonego rozwoju na przykładzie doświadczeń

województwa pomorskiego. Realizacja tego celu świadczy zarówno o umiejętności identyfikowania interesujących obszarów badawczych oraz podejmowania wysiłków w kierunku rozwiązywania istotnych i aktualnych problemów naukowych, jak również o systematycznym podejściu do prowadzenia badań empirycznych.

2. Ocena merytoryczna zawartości recenzowanej rozprawy

Temat, zakres, problem badawczy i luka badawcza podjęte w rozprawie

Jednym z kluczowych elementów każdej pracy naukowej jest umiejętność wyboru właściwego problemu badawczego, który pozwala na wypełnienie luki badawczej oraz wniesienie autorskiego wkładu w rozwój danej dyscypliny naukowej. Doktorant w swojej rozprawie właściwie uzasadnił dokonany wybór problemu (ss. 6–7), a treść pracy, zakres merytoryczny przeprowadzonych analiz oraz zastosowane metody harmonizują z jej tytułem. Należy jednak zauważyć, że identyfikacja i omówienie luki badawczej zawierają drobne nieścisłości, mianowicie:

Autor w przypadku luki taksonomicznej podaje, że: „brak uporządkowania problematyki z zakresu energii odnawialnej oraz polityki zrównoważonego rozwoju w przekroju epistemologiczno-metodologicznym” (s.6) – lepiej napisać nie została w pełni uporządkowane. Problematyka energii odnawialnej i polityki zrównoważonego rozwoju ma charakter silnie dyscyplinarny, w rezultacie nie wykształcił się jeden, jednolity aparat metodologiczny. Zatem literatura charakteryzuje się znacznym pluralizmem epistemologicznym i metodologicznym wynikającym z interdyscyplinarnego charakteru badanego obszaru. Zatem stwierdzenie Doktoranta jest uzasadnione, ale wymaga precyzyjnego sformułowania.

W przypadku luki metodologicznej istotne jest, by wskazać brak całościowych, zintegrowanych ram metodologicznych, a nie o całkowitym braku badań (istnieją bowiem badania fragmentaryczne dot. tego obszaru).

Luka empiryczna – tu zamiast zwrotu „brak badań empirycznych...”, lepsze byłoby stwierdzenie „niedostateczna liczba badań empirycznych”.

Pewna nieprecyzyjność w ujęciu luki badawczej może być konsekwencją przyjętej przez Doktoranta sekwencji postępowania badawczego, polegającej na wcześniejszym określeniu luki badawczej, a dopiero następnie na doprecyzowaniu problemu badawczego. W pracy naukowej jednak **najpierw definiuje się problem badawczy**, a następnie **wskazuje lukę badawczą**, którą ten problem ma wypełnić. Kolejność jest istotna, ponieważ to właśnie problem badawczy nadaje kierunek, a luka badawcza uzasadnia potrzebę jego badania. Następujące dalej pytania badawcze, cel główny, cele szczegółowe oraz hipotezy badawcze – są ze sobą ściśle i logicznie powiązane.

Cel główny, cele szczegółowe, hipoteza główna, hipotezy szczegółowe dysertacji

W swojej dysertacji Autor sformułował następujący cel główny pracy: „głównym celem jest teoretyczne i empiryczne zbadanie konsekwencji zastosowania odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa, w kontekście ochrony środowiska, oddziaływania na społeczeństwo i rozwoju gospodarczego” (s.7). Ocenic należy, że cel sformułowany w sposób właściwy. Celowi głównemu przyporządkowano następujące cele szczegółowe:

1. „na płaszczyźnie teoriopoznawczej celem jest usystematyzowanie wiedzy na temat znaczenia energii odnawialnej w polityce zrównoważonego rozwoju w przekroju epistemologiczno-metodologicznym” (cel C1 - s. 7),
2. „na płaszczyźnie metodologicznej celem jest ustalenie procedury badawczej dla analizy wpływu zastosowania energii odnawialnej w przedsiębiorstwach na ochronę środowiska, społeczeństwo i gospodarkę w warunkach zrównoważonego rozwoju” (cel C2 - s. 7),
3. „na płaszczyźnie empirycznej celem jest zidentyfikowanie istotnych statystycznie czynników związanych z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach i wpływających na ochronę środowiska, społeczeństwo i gospodarkę w kontekście polityki zrównoważonego rozwoju” (cel C3 - s. 8).

Cele te sformułowano właściwie, są one spójne z metodami badawczymi wykorzystanymi w przytoczonej rozprawie doktorskiej.

W niniejszej dysertacji za hipotezę główną przyjęto, że „implementacja odnawialnych źródeł energii stanowi kluczowy element zrównoważonego rozwoju, przyczyniając się do wzrostu konkurencyjności, poprawy jakości życia interesariuszy oraz ochrony środowiska, a także wspiera dążenie do harmonii między rozwojem gospodarczym, społeczną odpowiedzialnością i ochroną ekosystemów”. Do tak przyjętej hipotezie głównej przypisano trzy hipotezy szczegółowe (s. 8):

H1: Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii wspiera ochronę środowiska, sprzyja racjonalnemu wykorzystaniu zasobów naturalnych i ogranicza negatywny wpływ działalności człowieka na otoczenie.

H2: Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa wspiera odpowiedzialne podejście do otoczenia, sprzyja tworzeniu lepszego środowiska pracy i pomaga budować większą świadomość ekologiczną.

H3: Stosowanie odnawialnych źródeł energii przez przedsiębiorstwa korzystnie wpływa na ich pozycję konkurencyjną i wartość rynkową oraz wspiera ich rozwój i przynosi długoterminowe korzyści ekonomiczne.

Metody badawcze oraz źródła informacji wykorzystywane w dysertacji doktorskiej

Autor niniejszej rozprawy doktorskiej wykorzystał adekwatne metody badań, posługuje się prawidłowo dobranymi pozycjami literaturowymi. W swojej dysertacji wykorzystał:

1. Analizę literatury przedmiotu (krajową i zagraniczną) dotyczącą problematyki zarządzania publicznego, zrównoważonego rozwoju, jednostek samorządu terytorialnego.
2. Sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem narzędzia, jakim jest badanie ankietowe.
3. Metody statystyczne, jak: analiza czynnikowa, analiza rzetelności skal.

W sposób jednoznacznie pozytywny należy ocenić zastosowane w dysertacji narzędzia i metody badawcze oraz sposób i zakres formułowanych, na ich podstawie, wniosków.

Struktura dysertacji

Przesłana do recenzji rozprawa doktorska mgr inż. Przemysława Drewnickiego zawiera 329 ponumerowanych stron, w tym: 281 stron tekstu podstawowego, 37 stron bibliografii, 2 strony

spisu tabel oraz 1 strony spisu rysunków. Dołączono też 1 załącznik:1) kwestionariusz ankiety (7 stron). Układ rozprawy jest poprawny, wartościowy i uzasadniony.

Tekst główny pracy podzielono na pięć rozdziałów, z których pierwsze trzy stanowią część teoretyczną pracy, rozdział czwarty jest rozdziałem metodycznym, a kolejny piąty stanowi część empiryczną dysertacji.

W pierwszym rozdziale mgr inż. Przemysław Drewnicki dokonał bardzo rzetelnej, pogłębionej analizy literatury przedmiotu na temat zrównoważonego rozwoju. W tabeli 1 (s. 23-27) Doktorant przedstawił przegląd wybranych definicji zrównoważonego rozwoju, a następnie wskazał zarówno ich wspólne cechy, jak i istotne różnice, podkreślając jednocześnie ewolucję priorytetów w podejściu definicyjnym. Przedmiotem jego analizy była również rola regulacji prawnych, dokumentów programowych oraz standardów międzynarodowych w kształtowaniu współczesnej interpretacji zrównoważonego rozwoju na poziomie mikroekonomicznym.

W podobny sposób przeprowadzono analizę literatury dotyczącej odnawialnych źródeł energii (rozdział II), obejmującą m.in. klasyfikację OZE, uwarunkowania geograficzne, mechanizmy finansowania oraz regulacje prawne. Na pozytywną ocenę zasługuje podjęcie w tym rozdziale problematyki polityki Unii Europejskiej w zakresie zrównoważonej polityki energetycznej, choć zakres jej omówienia mógłby zostać pogłębiony o bardziej krytyczną analizę przyjętych instrumentów. Doktorant w tabeli 5 (s. 116–117) przedstawił cele tej polityki, a następnie wskazał zarówno osiągnięte sukcesy, jak i wyzwania pozostające do rozwiązania, jednak część wniosków ma raczej charakter opisowy niż analityczny.

W kolejnym rozdziale Autor podjął próbę analizy oraz syntezy aktualnych wyników badań dotyczących oddziaływania odnawialnych źródeł energii na środowisko, społeczeństwo i gospodarkę, porządkując je według trzech wymiarów zrównoważonego rozwoju. mgr inż. Przemysław Drewnicki przedstawił wyniki badań empirycznych odnoszących się m.in. do wpływu OZE na emisję gazów cieplarnianych, poprawę jakości powietrza oraz wykorzystanie zasobów, a także analizy efektów społecznych i gospodarczych. Należy jednak zauważyć, że prezentacja wyników ma w znacznej mierze charakter przeglądowy, co ogranicza pogłębioną dyskusję porównawczą oraz krytyczną ocenę przywoływanych badań.

W kolejnym rozdziale Pan Przemysław Drewnicki przedstawił metodykę prowadzonych badań empirycznych. Należy jednak zauważyć, że w podrozdziale 4.2. niepotrzebnie powtórzono pytania badawcze, wcześniej zaprezentowane na s. 7 dysertacji, a w podrozdziale 4.3. ponownie przywołano cel oraz hipotezy badawcze, co wprowadza zbędną redundancję treści. Dalsza część wywodu ma jednak charakter uporządkowany, jest konkretna i zrozumiała dla czytelnika. Na pozytywną ocenę zasługuje przedstawienie schematu procesu badawczego (s. 160) oraz procedury badawczej (tab. 6, ss. 162-163), w której Autor jasno określił opis badania oraz zastosowane metody badawcze. Świadczy to o dobrym przygotowaniu metodologicznym Doktoranta i właściwym poziomie warsztatu naukowego. W dalszej części Autor omówił zastosowane podejście badawcze. Wskazał zmienne środowiskowe, społeczne i gospodarcze (tab. 7, ss. 169-172, przyporządkowując im odpowiednie wskaźniki, a także szczegółowo opisał dobór oraz charakterystykę próby badawczej.

Za najbardziej wartościowy należy uznać rozdział ostatni, o charakterze empirycznym. Doktorant zaprezentował w nim wyniki własnych badań dotyczących wpływu odnawialnych źródeł energii na działalność przedsiębiorstw w wymiarze środowiskowym, społecznym

i gospodarczym. Na uznanie zasługuje szeroki zakres badania, obejmującego 355 przedsiębiorstw działających na terenie województwa pomorskiego, które w swojej działalności wykorzystują OZE. Na wyróżnienie zasługuje również opracowanie trzech autorskich modeli czynnikowych opartych na eksploracyjnej analizie czynnikowej, umożliwiających spójną i interpretowalną ocenę wpływu OZE. Taka metodyczna staranność i samodzielność w tworzeniu narzędzi analitycznych świadczą o wysokim poziomie przygotowania naukowego Doktoranta.

x

x x

Podsumowując, mimo zgłoszonych uwag recenzenta, praca pozostaje w pełni spójna z wyznaczonymi celami, a kolejne rozdziały tworzą logiczną i konsekwentną całość. Przeprowadzony proces badawczy oraz wynikające z niego wnioski zostały przedstawione w sposób klarowny, systematyczny i rzetelny. Przyjęta struktura pracy oraz staranne opracowanie treści zasługują na ocenę pozytywną i świadczą o wysokim poziomie przygotowania Doktoranta.

Strona formalna pracy

Język niniejszej dysertacji doktorskiej jest klarowny i zrozumiały, skład tekstu, zastosowane elementy graficzne są na odpowiednim poziomie edytorskim. W rozprawie pojawia się wprawdzie nieliczne błędy interpunkcyjne oraz sporadyczne literówki, jednak nie wpływają one na ogólną jakość pracy i nie obniżają wartości merytorycznej rozprawy.

Reasumując stwierdzić należy, że Autor dysertacji bardzo rzetelnie podszedł do jej przygotowania w wymiarze merytorycznym oraz w wymiarze edytorskim – niestety niezbyt starannie. W przeprowadzonych badaniach Doktorant umiejętnie wykorzystał dostępną literaturę przedmiotu, a także posłużył się adekwatnymi metodami prowadzenia badań. Tym samym wykazał się wymaganymi umiejętnościami badawczymi oraz warsztatowymi.

Kwestie oraz pytania dyskusyjne

W toku prowadzenia analizy treści recenzowanej dysertacji nasunęło się kilka uwag i pytań o charakterze polemicznym:

1. Proszę o syntetyczne przedstawienie przeglądu literatury oraz wskazanie, jaka luka badawcza wynika z dotychczasowych badań w danym obszarze?
2. Proszę o wyjaśnienie, w jakim stopniu zaproponowane przez Doktoranta autorskie modele czynnikowe pozwalają na generalizację wyników badania na inne przedsiębiorstwa wykorzystujące OZE w Polsce?
3. Proszę wyjaśnić, czy zastosowana eksploracyjna analiza czynnikowa w pełni uchwyciła złożoność wpływu OZE na aspekty środowiskowe, społeczne i gospodarcze?

4. Wnioski końcowe

Praca doktorska stanowi dowód umiejętności Autora w rozpoznawaniu jasno określonego problemu badawczego, wskazywaniu istotnej luki w istniejącej literaturze oraz podejmowaniu systematycznych działań zmierzających do jego rozwiązania przy zastosowaniu adekwatnych metod badawczych. Mgr inż. Przemysław Drewnicki wykazuje się wysokimi kompetencjami badawczymi. Analiza poszczególnych problemów badawczych została przeprowadzona w sposób prawidłowy, a prezentowane analizy charakteryzują się rzetelnością i spójnością, co świadczy o systematycznym i profesjonalnym podejściu do badań.

Doktorant w swojej dysertacji zaproponował autorski czynnikowy model oceny wykorzystania odnawialnych źródeł energii w przedsiębiorstwach w ujęciu, środowiskowym, społecznym i gospodarczym. W trakcie opracowywania pracy przeprowadził rzetelną i systematyczną analizę literatury przedmiotu oraz wiarygodne badania empiryczne, które stanowią istotny atut rozprawy. W badaniach tych zastosowano zaawansowane metody gromadzenia, analizy i interpretacji danych empirycznych, co pozwala na pozytywną ocenę wiedzy Doktoranta w zakresie metod prowadzenia badań naukowych. Kolejnym mocnym punktem pracy jest starannie przeprowadzona analiza statystyczna zgromadzonego materiału empirycznego, świadcząca o wysokim poziomie przygotowania metodologicznego

Uwzględniając istotną i aktualną tematykę rozprawy, wysoki poziom naukowy zaprezentowanych wyników badań zarówno w wymiarze teoretycznym, jak też aplikacyjnym, a także umiejętność integrowania zagadnień z różnych obszarów wiedzy z dorobkiem nauk o zarządzaniu i jakości, stwierdzam, że rozprawa doktorska pt. „Odnawialne źródła energii jako fundament zrównoważonego rozwoju. Doświadczenia przedsiębiorstw województwa pomorskiego” spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim w myśl Ustawy 20 lipca 2018 r.

Zatem wnioskuję o przyjęcie recenzowanej rozprawy przez Radę Instytutu Zarządzania Uniwersytetu JK w Kielcach. Proponuję wyróżnienie pracy

Wrocław, dn. 26.02.2026

Kierownik
Katedry Organizacji i Zarządzania
dr hab. inż. Małgorzata Rutkowska, prof. uczelni
(3)